

Socialno življenje. Avtor neznan.

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje April 2026

Mentor in znanje št. 3/2026

Dovolj je, da vidijo in slišijo socialno življenje okrog sebe

Mentorji o temah, ki zadevajo starejše

Nemalokrat se mi zgodi, da starejši študenti in študentke pridejo po ta ali oni nasvet. Svoje stanovanje v tej ali oni soseki bi, denimo, prepustili svojim odraslim otrokom, kajti ti ga bolj potrebujejo kot oni sami, saj imajo rastočo družino. Večja družina potrebuje večji prostor, star človek ga ne potrebuje več. Enačba se zdi preprosta, pa je res?

Razširjena vloga mentorja/ice

Razumeli ste; vloga mentorja/ice v izobraževanju starejših ni le v posredovanju znanja in omogočanju učenja starejših študentov. Ta vloga je dosti širša! Mentorji tako opozarjajo svoje študente na teme, vprašanja in študije, ki zadevajo poznejša leta življenja. Med drugim opozarjajo na pomen *negovanja medsebojne podpore starejših*, na pomen tim.

socialne infrastrukture, katere del je tudi dejavnost univerze za tretje življenjsko obdobje, kot sami dobro veste. Univerza je prostor organizirane dejavnosti, nedvomno, a vsakdanjemu življenju starejših so v podporo tudi nekateri drugi fizični prostori socialne infrastrukture, ki jih sicer ne zaznamo, tj. prostori v naši bližini, kjer se odvijajo socialni stiki in kjer je moč srečati znane obraze. Za naše študente pravimo, da *se starajo doma*, a takšno zunaj institucionalno staranje je dobro le, če se starejši lahko vključijo v organizirane dejavnosti v bližini, v dejavnosti društev in prostovoljskih organizacij.

Prostore v soseščini pa starejši, ki imajo, razumljivo, raznolike potrebe, želje in izobrazbo, tudi doživljajo različno. Spominjam se časov socializma, ko je bil »greh« omeniti raznolikost starejših. Danes je to drugače! Moj nekdanji študent je, denimo, zbolel in se je vključil v bližnji center dnevnih dejavnosti. Sprva mu je to delo dobro, a težko je pristal na družabne igre, ki so jih mnogi imeli radi, saj so bili njegovi interesi tudi skozi življenje drugačni in razvejani. *Za nami je dolga življenjska pot, ki nas je oblikovala, vsakega drugače.*

Ali razumemo pojem socialna infrastruktura

Socialna infrastruktura lahko obsega različne fizične prostore in hkrati z njimi omogočene različne oblike socialnega življenja - nenazadnje vključuje tudi močnejše in šibkejše sosedske vezi. Socialna infrastruktura so torej fizični prostori in organizacije, ki določajo načine povezovanja in oblike stikov: to so lahko prostori lokalnega srečevanja, denimo na vasi zadružni dom, trgovine z živili ter poštni uradi, v mestu pa tudi parki, trgi, tržnice, kavarne, banke, nakupovalni centri. V nekem dokumentarnem filmu so tako prikazovali upokojenega moškega, ki si je življenje organiziral od jutra do večera v nakupovalnem centru, kjer je bilo veliko komercialne animacije.

Otokar Keršovani je nekje zapisal, da je mesto bolj socialno od vasi, saj zadovoljuje več socialnih potreb in ima več prostorov socialnega srečevanja, bi dejali. Sociolog Eric Klinenberg (2018, str. 5) še opozarja, da so ti prostori pomembni, saj starejše branijo pred

osamljenostjo, so dobra medsebojna opora, omogočajo sodelovanje med prijatelji in sosedi.¹ Včasih starejše razveseli že, če koga srečajo na stopnicah ali v dvigalu, če z njim ali z njo poklepetajo. Je to res omembe vredno? Za mlade in srednje stare, ki so zasičeni s socialnimi stiki, ni, za starejše pa je! Ti stiki namreč budijo zanimanja in občutek pripadnosti. Spominjam se Gizele, ki se je redno ustavljala v trgovini moje mame, tam posedela, nas otroke pa je prosila, da ji nakupovalne vrečke odnesemo v šesto nadstropje. Takrat nisem vedela, da je bila trgovina in so bili stiki z nami del njej pomembne socialne infrastrukture (povezava fizičnega gostoljubnega prostora s socialnimi stiki).

Prvi, drugi, tretji prostori

Sociolog in antropolog Ray Oldenburg podobno opozarja na sošeske, kjer je veliko »različnih javnih prostorov«, tam pa se odvijajo redne, prostovoljske, neformalne, pa tudi spontane dejavnosti posameznikov, tiste, ki potekajo zunaj doma (prvi prostor) in delovnega mesta (drugi prostor) (Oldenburg, 1989). Življenje pa boljšajo, pravi, *tudi tretji prostori*, kjer se tke javno skupnostno življenje.² Ti prostori, četudi bežno, dajejo tistim, ki jim je več kot 65 let, priznanje, da obstajajo. Tam starejši doživijo stike, dobijo nasvete, zberejo informacije. V frizerskem salonu ali restavracijah ali ljubljanskem Kavalirju starejši navežejo stalne, zaupne stike z osebjem. Ti prostori so obramba pred osamljenostjo, pod pogojem, da se starejši zanimajo tudi za počutje in mnenje drugih, pod pogojem, da ne uzurpirajo pozornosti zase.

---

¹ Eric Klineberg. 2018. *Places for the People: How Social Infrastructure Can Help Fight Inequality, Polarization, and the Decline of Civic Life.*

² Ray Oldenburg. 1989. *The Great Good Place.* Avalon Publishing Group.

Še več, nedavno izvedena študija je pokazala, da v trgovskih centrih predvsem ženske naletijo na veliko znancev. Tako so tudi ti prostori vsakdanjega življenja pomembna socialna infrastruktura. Prav danes, denimo, sem v Maximarketu naletela na kolegico iz Izole, ki je kot super babica prišla v Ljubljano pazit vnuke. Maximarket je trgovina v moji bližini, je del mojega vsakdanjega življenja in moje socialne infrastrukture.

Podobno pomembne v socialni infrastrukturi starejših so tudi tim. *vmesne cone*, kot so sredstva javnega prometa, ter mesta, kjer srečamo znance. Prostori za prehranjevanje, pitje in gostinski prostori so bolj neformalni in manj strukturirani, a starejši nemalokrat ne cenijo preveč prostorov, če so ti zgolj za starejše. Cenijo prostorsko in socialno medgeneracijskost! To so naši študenti arhitekture tudi jasno povedali v svojem filmu Mesto 65+. Včasih je dovolj že to, da starejši vidijo druge in da so videni, da lahko vidijo in slišijo socialno življenje okrog sebe v javnih prostorih, parkih itd.

Starejšim dajejo občutek, da so v prostoru dobrodošli

Redni pogovori z osebjem bank, restavracij, trgovin, dajejo občutek starejšim, da so v prostoru dobrodošli, da bodo drugi do njih tolerantni. Te sicer šibke socialne vezi so zlasti pomembne v času osebnih in drugih kriz. Socialne infrastrukture pa so tudi ranljive, posebno v času spreminjanja, gentrifikacije soseščine, zapiranja trgovin, upada gospodarskih dejavnosti. Del socialne infrastrukture je tudi *mestno pohištvo*. Ko pod nadstreškom čakamo na mestni avtobus, se tkejo odnosi, četudi bežni.

Zaradi odnosov obstajamo, to vemo! Zaradi odnosov, ne pozabite, imajo vaši študenti radi univerzo za tretje življenjsko obdobje, oziroma tudi zaradi njih!

Prostori in kraji vsakdanjega življenja morda primarno niso namenjeni socialnemu življenju, a so vendarle pomembni zanj. Spregovorite s svojimi študenti kdaj o teh vprašanjih.

Pa lep pozdrav

Dušana Findeisen